

Handleiding Regionale Risico- inventarisatie en -analyse

Nederlands Instituut Publieke Veiligheid
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze handreiking.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Handleiding Regionale Risico-inventarisatie en -analyse.

Een handreiking is een publicatie die de status heeft van een adviserend document. In een handreiking wordt organisatie- en/of toepassingsgerichte methodiek vastgelegd. Het gaat daarbij om leerervaringen en leerpunten, best practices, deskundigen-, beleids- en uitvoeringsadviezen.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV), 2026

Auteur	Femke van den Berg
In samenwerking met	Werkgroep Risico-inventarisatie en -analyse
Opdrachtgever	Vakraad Risico- en Crisisbeheersing en Vakraad Brandveiligheid
Datum	16 februari 2026
Status	Handreiking
Versie	Maart 2026

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

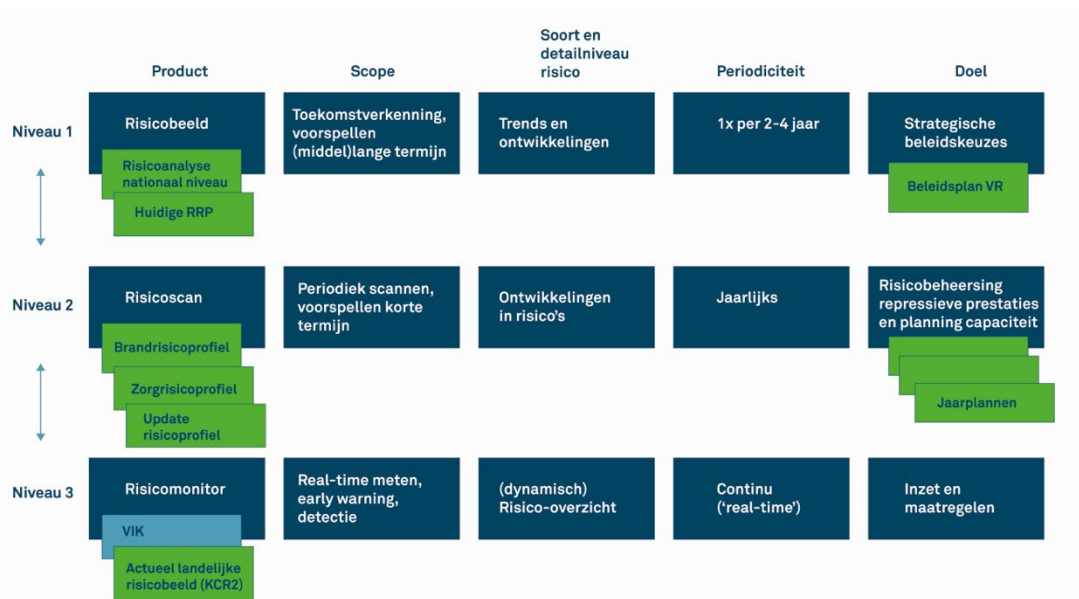
Inhoud

	Inleiding	4
1	Module 0 Algemeen beeld van de regio	7
1.1	Beschrijving van de regio	7
1.2	Trends en ontwikkelingen	7
2	Module 1 Inventariseren (nieuwe) risico's	8
2.1	Stap 1 Inventariseren van bestaande risico's	8
2.2	Stap 2 Inventariseren van nieuwe risico's	9
2.3	Stap 3 Quickscan relevantie risico's	10
2.4	Stap 4 Risicolijst voor de regio	10
3	Module 2 In kaart brengen van de eigenschappen per risico	11
3.1	Stap 1 Algemene beschrijving per risico	12
3.2	Stap 2 Beschrijving waarschijnlijkheid	12
3.3	Stap 3 Beschrijving specifieke eigenschappen per risico	13
3.4	Stap 4 Opstellen van een illustratief scenario	19
3.5	Stap 5 Beschrijving mogelijke beïnvloedbaarheid	19
4	Module 3 Veerkrachtsanalyse	20
4.1	Veerkracht van de maatschappij	20
4.2	Veerkracht van de respons	22
5	Module 4 Kwalitatieve duiding van de impact op vitale veiligheidsbelangen	23
5.1	De vitale belangen en impactcriteria	23
5.2	Stap 1 Bepalen impactcriterium van toepassing	27
5.3	Stap 2 Kwalitatieve beschrijving impact	27
5.4	Stap 3 Beweeglijkheid / volatiliteit van de impact	27
6	Module 5 Multi-criteria-analyse	29
6.1	Uitwerking lens 1 'Feitelijke impact'	30
6.2	Uitwerking lens 2 'Waarschijnlijkheid'	31
6.3	Uitwerking lens 3 'Perceptie'	31
6.4	Uitwerking lens 4 'Beweeglijkheid en (on)bekendheid'	33
6.5	Rangschikking risico's per lens	34
7	Module Rapportage	35
7.1	Beschrijving regionaal risicobeeld	35
7.2	Regionaal Risicoprofiel	35
7.3	Bestuurlijke samenvatting	36
8	Module Beleidsvoorbereiding	37
8.1	Prioritaire risico's bepalen	37
8.2	Beïnvloedingsanalyse	37
8.3	Instrumenten voor beïnvloeding	38
8.4	Keuze van de interventie	40

Inleiding

De toegenomen complexiteit en verwevenheid van risico's en de daardoor toenemende onzekerheid vragen om een procesmatige benadering voor het in beeld brengen van de risico's met samenhang tussen de drie (abstractie)niveaus (zie figuur 1.1) en tussen lokaal, regionaal en nationaal niveau én een koppeling tussen de risicoanalyse en de beleidsontwikkeling. Deze handleiding beschrijft stapsgewijs de methodiek voor een eenduidig en integraal proces van risico-inventarisatie en -analyse op regionaal niveau. De handleiding is tot stand gekomen in samenwerking met alle 25 veiligheidsregio's vertegenwoordigd in de Werkgroep Risico-inventarisatie en -analyse, het Analistennetwerk Nationale Veiligheid (ANV, verantwoordelijk voor de Rijksbrede Risicoanalyse), het Programma Risicogerichtheid en diverse crisis- en kennispartners.

De handleiding is de opvolger van de *Handreiking Regionaal Risicoprofiel* uit 2009. De informatie die wordt verzameld in de risico-inventarisatie en -analyse in deze handleiding kan worden gebruikt voor de invulling van beleid op verschillende (abstractie)niveaus. Meer informatie over de achtergrond bij de methodiek is te lezen in het achtergronddocument.¹

Figuur 1. 1 Verschillen en uitsplitsing op de drie (abstractie)niveaus

¹ [Achtergronddocument - Handleiding Regionale Risico inventarisatie en analyse - Nederlands Instituut Publieke Veiligheid](#)

Uitgangspunten

- > Er is tussen de veiligheidsregio's onderling en de partners veelal sprake van een wisselende invulling van begrippen als risico, incidenttype, et cetera. In deze handleiding is ervoor gekozen om de term risico te gebruiken als verwijzing naar *een ongeplande, ongewenste gebeurtenis met onverwachte uitkomsten*.
- > De methodiek is gebaseerd op drie uitgangspunten:
 1. De methodiek sluit beter aan bij behoeften: verbinding tussen de drie niveaus en een betere aansluiting op beleids- en strategievorming.
 2. De methodiek brengt landelijke en regionale informatie bij elkaar door landelijke informatie als een uitgangspunt te gebruiken.
 3. De basis is een brede fenomeenanalyse met een brede risicoweging.

Randvoorwaarden

Voor de methodiek in deze handleiding zijn de volgende randvoorwaarden van belang:

- > De methodiek is uitgewerkt voor toepassing op niveau 1 en levert een strategisch inzicht in de risico's. De informatie die wordt verzameld bij het doorlopen van de handleiding is toepasbaar op alle drie de niveaus binnen de regio
- > De methodiek geeft de regio's richting bij het opstellen van een risicobeeld. Hoe diepgaand de vragen worden beantwoord en daarmee hoe diepgaand de analyse wordt uitgevoerd, is vrij aan de regio's om te bepalen. Het is daarbij ook nog steeds mogelijk om naast de kwalitatieve beschrijving een kwantitatieve analyse uit te voeren.
- > De handleiding kan worden beschouwd als een 'levend' document. Dat betekent dat nieuwe ontwikkelingen er direct in worden verwerkt.

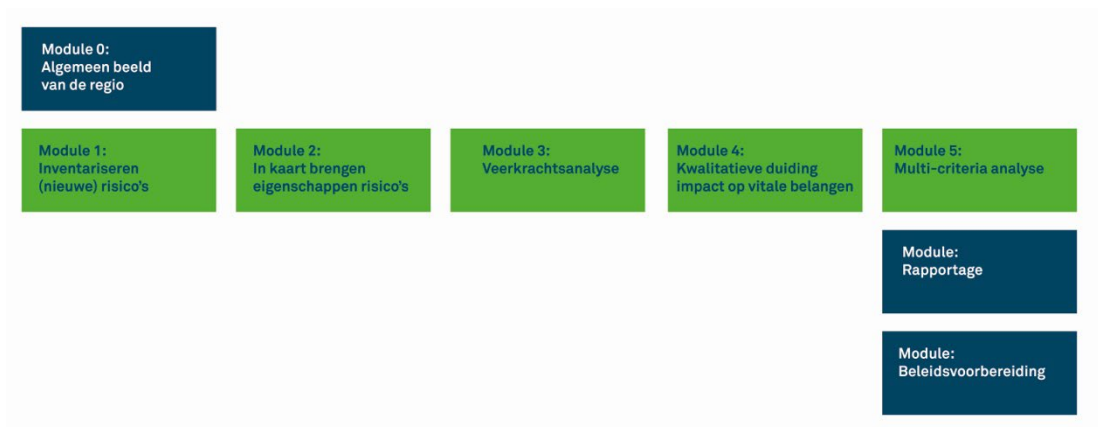
Opbouw methodiek

De methodiek is modulair opgebouwd en bestaat uit acht modules. Modules 1 t/m 5 vormen de basis van de risico-inventarisatie en -analyse en worden per risico doorlopen. Modules 0, rapportage en beleidsvoorbereiding worden overkoepelend voor alle risico's uitgevoerd.

Hieronder staan alle modules benoemd:

- > Module 0 | Algemeen beeld van de regio
- > Module 1 | Inventariseren (nieuwe) risico's
- > Module 2 | In kaart brengen eigenschappen risico's (inclusief illustratief scenario)
- > Module 3 | Veerkrachtsanalyse (optioneel)
- > Module 4 | Kwalitatieve duiding van de impact op vitale belangen
- > Module 5 | Multi-criteria-analyse
- > Module | Rapportage
- > Module | Beleidsvoorbereiding (optioneel).

In figuur 1.2 staat de opzet van de methodiek en de volgorde waarin de modules worden uitgevoerd weergegeven.

Figuur 1.2 Opzet methodiek en volgorde stappen

1 Module 0 | Algemeen beeld van de regio

Deze module levert een algemeen beeld van de regio op door het beschrijven van (de context van) de regio en de trends en ontwikkelingen vertaald naar de regio. Deze module is een generieke beschrijving en niet-risico specifiek. Verzamel en gebruik hiervoor relevante documenten uit de eigen regio, zoals visiedocumenten of beleidsplannen. Ook kunnen relevante (landelijke of bovenregionale) documenten zoals de *Toekomstverkenning crisisbeheersing* van het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en de *Horizonscan nationale veiligheid* van het Analistennetwerk Nationale Veiligheid (ANV) nuttig zijn.

1.1 Beschrijving van de regio

Maak een schets van de regio waarin je de missie, visie, doelstellingen en taakstelling van de regio beschrijft. Beschrijf de omgeving van jouw regio, zoals buurregio's, inliggende gemeenten en dergelijke. Neem daarnaast de geografisch en demografische kenmerken en kengetallen mee van het (beheer)gebied van de regio (zoals snelwegen, oppervlakte van natuurgebied en aantal inwoners).

1.2 Trends en ontwikkelingen

Zijn er (macro)trends en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn in de regio? Kijk hierbij naar regionale ontwikkelingen en naar de manier waarop brede maatschappelijke ontwikkelingen zich naar de eigen regio vertalen. Het is van belang om bij ontwikkelingen zowel terug te kijken als vooruit naar toekomstige ontwikkelingen. Wat is er veranderd sinds de vorige risico-inventarisatie en -analyse en wat verwachten we binnen de looptijd van het risicobeeld dat wordt opgesteld?

2 Module 1 | Inventariseren (nieuwe) risico's

Deze module bestaat uit het inventariseren van de risico's – zowel de risicotypen als de specifieke incidenttypen hierbinnen – die een plek dienen te krijgen binnen het nieuwe risicobeeld. Het huidige risicobeeld, de nationale risicoanalyse en de geïntegreerde groslijst met risicotypen (zie Bijlage 1) vormen hiervoor het startpunt. De geïntegreerde groslijst is een samenvoeging van de lijst met risicotypen en incidenttypen en het Informatiemodel dat gebruikt wordt binnen het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) op niveau 3. Hiermee wordt inzicht verkregen in de bronnen die informatie bevatten over de maatschappelijke thema's en subthema's waaruit de specifieke risicotypen en incidenttypen kunnen ontstaan.

Allereerst worden de bestaande risico's (stap 1) en de nieuwe risico's (stap 2) geïnventariseerd. Daarna volgt de quickscan (stap 3), waarmee de relevantie van de geïnventariseerde risico's wordt bepaald aan de hand van een aantal afwegingscriteria. Dit levert een risicolijst op (stap 4), waarmee de andere modules worden doorlopen. Betrek relevante netwerkpartners bij de uitvoering van deze module.

Quickscan als periodieke checklist

De quickscan kan voor alle risico's in één keer worden gedaan, maar kan ook, in de vorm van een checklist, periodiek worden toegepast voor één of enkele risico's om te bepalen of een risico nog steeds van toepassing is. De quickscan kan ook worden voorgelegd aan netwerkpartners tijdens 'reguliere' periodieke contactmomenten.

2.1 Stap 1 | Inventariseren van bestaande risico's

- > Vul de risicotypen en de onderliggende incidenttypen die zijn beschreven in het huidige risicobeeld / risicoprofiel in tabel 2.1 in.
- > Bepaal samen met relevante netwerkpartners welke risico's nog steeds aanwezig zijn nu en/of binnen de tijdshorizon van het op te stellen risicobeeld, en waarom wel of niet.
- > Vul de uitkomsten / samenvatting in tabel 2.1 in.

Tabel 2.1 Inventarisatie bestaande risico's

Risicotype	Is het risico nog steeds aanwezig nu en/of binnen de tijdshorizon (5 jaar) van het op te stellen risicobeeld?			Waarom wel of niet?
	Ja	Nee	Mogelijk	Toelichting
Vul de risicotypen uit het huidige risicobeeld in.				

2.2 Stap 2 | Inventariseren van nieuwe risico's

Bepaal samen met relevante netwerkpartners welke risico's nieuw zijn of in de komende periode kunnen ontstaan in jouw regio en waarom. Gebruik hiervoor onder andere de *Rijksbrede Risicoanalyse* en de groslijst met risicotypen. Vul de resultaten in tabel 2.2 in.

Voorbeeld van nieuwe risico's

Nieuwe risico's kunnen ontstaan door tal van ontwikkelingen, bijvoorbeeld als gevolg van de (verwachte) komst van nieuwe installaties, bedrijven of technieken in het eigen verzorgingsgebied. Denk aan de bouw van een nieuwe afvalverwerkingslocatie of het gebruik van geothermie. Ook bredere ontwikkelingen zoals klimaatverandering of de energietransitie kunnen ervoor zorgen dat zich in de regio nieuwe risico's voordoen of steeds relevanter worden, en dus een plek behoeven in het risicobeeld.

Tabel 2.2 Inventarisatie nieuwe risico's

Is er een nieuw risico aanwezig nu en/of binnen de tijdshorizon (5 jaar) van het op te stellen risicobeeld? <i>Vul het risicotype hieronder in</i>	Waarom? <i>Geef een toelichting op je antwoord</i>

2.3 Stap 3 | Quickscan relevantie risico's

- > Vul de geïnventariseerde bestaande risico's uit tabel 2.1 die zijn beantwoord met 'ja' en 'mogelijk' in tabel 2.3 in.
- > Vul de geïnventariseerde nieuwe risico's uit tabel 2.2 in tabel 2.3 in.
- > Bepaal samen met relevante netwerkpartners of de risico's (nog) relevant zijn aan de hand van de vragen in tabel 2.3.
- > Vul de antwoorden in tabel 2.3 in.

Tabel 2.3 Quickscan relevantie risico's

Risicotype	Valt het risico binnen de taakstelling ² van jouw veiligheidsregio?			Is het risico 'erg' of maatschappelijk relevant?			Is het risico bestuurlijk relevant?			Is het risico aan verandering onderhevig?		
	Ja	Nee	Toelichting	Ja	Nee	Toelichting	Ja	Nee	Toelichting	Ja	Nee	Toelichting
Vul het risicotype hieronder in.												

2.4 Stap 4 | Risicolijst voor de regio

- > Vul de risico's waarvoor in de quickscan minimaal één keer 'ja' is geantwoord, in tabel 2.4 in. Deze risico's vormen de risicolijst voor de regio; deze lijst is de basis voor het doorlopen van de andere modules.
- > Bepaal welk risico een bovenregionaal risico is of bovenregionaal kan worden uitgewerkt. Voor deze risico's kunnen de andere modules in samenwerking met andere regio's worden uitgewerkt.

Tabel 2.4 Risicolijst van de regio

Geïnventariseerde risico <i>Vul het risicotype hieronder in</i>	Is het risico een bovenregionaal risico of kan het bovenregionaal worden uitgewerkt? <i>Geef een toelichting op je antwoord</i>

² Hiermee wordt bedoeld de taakstelling zoals die is beschreven in de beschrijving van de regio (module 0).

3 Module 2 | In kaart brengen van de eigenschappen per risico

Deze module betreft het in kaart brengen van de specifieke eigenschappen van de risico's in de eigen regio. Het doel van deze module is met name om de impliciete zaken die een rol spelen bij het risico te expliciteren. Het in kaart brengen van de eigenschappen vindt plaats op het niveau van de risicotypen. Wanneer er grote verschillen zijn voor verschillende incidenttypen onder een risicotype (bijvoorbeeld zowel droogte als wateroverlast door extreem weer), dan worden de eigenschappen op het niveau van incidenttype in beeld gebracht. Het betreft nadrukkelijk niet alleen de eigenschappen op het moment van analyse, maar ook een doorkijk naar de wijze waarop deze eigenschappen zich de komende jaren zullen ontwikkelen.

Bij deze uitwerking is ervan uitgegaan dat de 'vlinderdas' als onderlegger wordt meegenomen. Hierbij wordt gekeken naar het moment van ontstaan of plaatsvinden, naar de effecten en omvang, en naar relevante ontwikkelingen voor beide momenten.

Deze module bestaat uit een indeling in vijf stappen, die per risicotype worden uitgewerkt:

1. Algemene beschrijving per risico (met al een aantal algemene eigenschappen hierin verwerkt)
2. Beschrijving van de waarschijnlijkheid
3. Beschrijving van specifieke eigenschappen (deze zijn uitgesplitst in vier hoofdonderdelen (omgeving, betrokkenen, verbondenheid, veerkracht))
4. Opstellen van een illustratief scenario (op basis van de beschrijvingen uit stap 1 en 2)
5. Beschrijving van de mogelijke beïnvloedbaarheid.

Voor deze stappen is het van belang om de relevante netwerkpartners te betrekken voor het leveren van input. Doorloop hiervoor de volgende punten:

- > De betrokken partijen in beeld brengen (de partijen kunnen per stap verschillen)
- > Betrekken en bevragen van betrokken partijen
- > Samenbrengen van de informatie.

Gebruik voor het in kaart brengen van de eigenschappen een combinatie van (openbare) data en kennis (zoals vakkennis en lokale kennis). Hierbij kan aansluiting worden gezocht tussen (boven)regionale, dan wel lokale, en landelijke informatie over de verschillende risico's. Voor het gebruik van de informatiebronnen kan gedacht worden aan voorbeelden als:

- > Trendanalyse / horizonscan / KNMI-klimaatsscenario's
- > Bestaande planvorming
- > Relevante literatuur
- > Casuïstiek en statistiek
- > Lijst met vitale processen of een lijst met kritieke voorzieningen
- > Risicokaart (*Atlas van de leefomgeving*)
- > Uitkomsten van expertsessies
- > CER-inventarisatie.

3.1 Stap 1 | Algemene beschrijving per risico

- > Verzamel informatie over de onderstaande algemene eigenschappen van het risico in jouw regio en benoem welke bronnen je hebt gebruikt om de beschreven informatie te vinden. Betrek hierbij relevante experts en netwerkpartners. Dit kan door een gemeenschappelijke (expert) sessie te beleggen of door de uitgewerkte informatie te toetsen.
- > Werk een beknopte beschrijving uit van de verzamelde informatie. Of maak een visuele weergave in de vorm van een mindmap of systemische analyse, waarin ook de onderlinge verbanden zichtbaar kunnen worden gemaakt.

3.1.1 Context van het risico

- > Wat is de activiteit, situatie of gebeurtenis die mogelijk leidt tot het risico (bijvoorbeeld vervoer van gevaarlijke stoffen dat kan leiden tot een ongeval met gevaarlijke stoffen)? (Meerdere varianten zijn hier mogelijk).
- > Waarom bestaat de situatie? Wat is het belang hiervan? Oftewel: waarom vindt deze activiteit, situatie of gebeurtenis plaats terwijl ze kan leiden tot het risico? Dit kan bijvoorbeeld gaan om een maatschappelijke afweging, zoals: we vinden het belangrijk dat er vrij kan worden gerecreëerd in de natuur, maar dit brengt in sommige maanden van het jaar wel een hoger risico op natuurbranden met zich mee.

3.1.2 Beschrijving van het risico

- > Waar hebben we mee te maken, wat is het fenomeen en wat is de afbakening?
- > Wat kan er misgaan?
- > Welke incidenttypen vallen onder het risico?

3.1.3 Ontwikkelingen

- > Welke trends en ontwikkelingen zijn van invloed zijn op dit specifieke risico? Gebruik hiervoor de algemene beschrijving van de (macro)trends en ontwikkeling in module 0 (algemene beeld van de regio) en vertaal deze door naar het specifieke risico. Het is van belang om bij ontwikkelingen zowel terug als vooruit te kijken. Wat is er veranderd sinds de vorige risico-inventarisatie en -analyse en wat verwachten we binnen de looptijd van het risicobeeld dat wordt opgesteld?

3.2 Stap 2 | Beschrijving waarschijnlijkheid

- > Verzamel informatie over de waarschijnlijkheid aan de hand van de onderstaande eigenschappen en benoem welke bronnen je hebt gebruikt om tot de beschreven informatie te komen. Betrek hierbij de relevante experts en netwerkpartners. Dit kan door een gemeenschappelijke (expert) sessie te beleggen of door de uitgewerkte informatie te toetsen.
- > Werk op basis van de verzamelde informatie een beknopte beschrijving uit van de waarschijnlijkheid van het risico in jouw regio.

3.2.1 Kans van optreden

- > Beschrijf of en hoe het risico zich in het verleden al heeft voorgedaan in jouw regio. Verzamel casuïstiek over het risico uit andere bronnen (regionaal, landelijk, internationaal).
- > Welke statistische of kwalitatieve gegevens zijn bekend over de frequentie waarmee het risico in de toekomst mogelijk kan voorkomen?
- > Beschrijf de statistiek op basis van het verleden. Gebruik indien mogelijk of aanwezig kwantitatieve modellen voor kansvoorspelling.

3.2.2 Voorspelbaarheid

- > In hoeverre is het mogelijk om te voorspellen of en waar het risico plaats kan vinden? Hoe lang van tevoren is deze voorspelling te maken?
- > Welke specifieke indicatoren kunnen helpen voorspellen of en waar het risico plaatsvindt? Waarop kan mogelijk worden gemonitord?

3.2.3 Bewegelijkheid / volatiliteit van de waarschijnlijkheid

- > Is het te verwachten dat de waarschijnlijkheid de komende jaren gaat veranderen (door ontwikkelingen binnen of buiten de regio)? Beschrijf of de waarschijnlijkheid toeneemt, afneemt of gelijk blijft, en waarom.
- > Is het risico seizoensgebonden? Zijn er verschillen in het risico gedurende het jaar?
- > Is de onderliggende activiteit van het risico structureel of incidenteel? Is er een verschil in dag en nacht?

3.3 Stap 3 | Beschrijving specifieke eigenschappen per risico

- > Verzamel informatie voor de hoofdonderdelen Omgeving, Betrokkenen, Veerkracht en Verbondenheid, en werk voor deze onderdelen uit wat die informatie zegt over het ontstaan van het risico, de effecten van het risico en de ontwikkelingen die hierbij een rol spelen. Benoem hierbij welke bronnen je hebt gebruikt om tot de beschreven informatie te komen. Betrek de relevante experts en netwerkpartners. Dit kan door een gemeenschappelijke (expert) sessie te beleggen of door de uitgewerkte informatie te toetsen.
- > Gebruik de richtinggevende vragen bij de onderdelen als hulpmiddel om de (achtergrond)informatie uit te werken in tekst of visueel in een mindmap of systemische analyse. Hiermee kan ook de samenhang tussen de onderdelen zichtbaar worden gemaakt.
- > Vat de verzamelde informatie van de onderliggende eigenschappen samen in tabel 3.5.

3.3.1 Omgeving | Gebieden en gebouwen

Dit onderdeel gaat over inrichting van het landschap en de omgeving en specifieke locaties of objecten hierbinnen. Hierbij kan worden gedacht aan de volgende (geografische) elementen (niet alle elementen zullen op elk risicotype van toepassing zijn).

- > Aanwezigheid en ligging van verkeersaders en -knooppunten (weg, water, spoor, lucht)
- > Aanwezigheid van (grote) rivieren of andere wateren
- > Aanwezigheid van bepaalde typen natuurgebied (heide, naaldbos, et cetera)
- > Aanwezigheid van cultureel erfgoed: ligging van cultureel erfgoedlocaties in het gebied (zoals musea, archiefinstellingen, monumenten en archeologie. Denk ook aan groen erfgoed en beschermde stads- of dorpsgezichten.)
- > Aanwezigheid / ligging van stedelijke agglomeraties, woonkernen (locaties met bewoning)
- > Aanwezigheid van breuklijnen, instabiliteit in de ondergrond
- > Bestaande biodiversiteit
- > Kritieke / vitale objecten.

Verzamel informatie met betrekking tot de omgeving aan de hand van de richtinggevende vragen in tabel 3.1. Doe dit voor zowel het ontstaan / plaatsvinden van het risico als de effecten / omvang en eventuele ontwikkelingen. Vul alleen de elementen in die van toepassing of relevant zijn voor het risico in jouw regio. Bij dit onderdeel kan een visuele weergave in de vorm van een kaart of kaartlaag helpend zijn.

Tabel 3.1 Richtinggevende vragen voor specifieke eigenschappen voor onderdeel Omgeving

Vraag/aspect	Antwoord / situatieschets (met bronverwijzing)
<i>Ontstaan / plaatsvinden</i>	
Welke geografische elementen in jouw regio zijn van invloed op het ontstaan van het risico?	
Waar in jouw regio kan dit risico plaatsvinden?	
Welke gebieden / gebouwen kunnen geraakt worden door het risico?	
Welke gebieden / gebouwen kunnen ervoor zorgen of eraan bijdragen dat het risico ontstaat?	
<i>Effecten / omvang</i>	
Welke geografische elementen in jouw regio hebben effect op de omvang dan wel het verloop van het risico?	
Welke gebieden / gebouwen kunnen van invloed zijn op de uiteindelijk gevolgen van een risico?	
<i>Ontwikkelingen</i>	
Welke ontwikkelingen (meso, micro) zijn hierop van toepassing?	

3.3.2 Betrokkenen | Personen en percepties

Dit onderdeel gaat over degenen die betrokken zijn bij het risico. Wat wordt door deze personen gezien als risico? Spelen deze personen een rol bij het ontstaan van het risico en bij het verloop daarvan? Uitkomsten van dit onderdeel kunnen worden meegenomen in module 3, veerkrachtsanalyse. Denk hierbij aan de volgende (demografische) elementen:

- > De spreiding van bevolkingsgroepen en bevolkingsdichtheid
- > Locaties van kwetsbare groepen
- > Verschil in risicoperceptie.

Verzamel informatie met betrekking tot betrokkenen aan de hand van de richtinggevende vragen in tabel 3.2. Doe dit voor zowel het ontstaan / plaatsvinden van het risico als de effecten / omvang en eventuele ontwikkelingen. Vul alleen de elementen in die van toepassing of relevant zijn voor het risico in jouw regio.

Tabel 3.2 Richtinggevende vragen voor specifieke eigenschappen voor onderdeel Betrokkenen

Vraag / aspect	Antwoord / situatieschets (met bronverwijzing)
<i>Ontstaan / plaatsvinden</i>	
Welke demografische elementen in jouw regio kunnen ervoor zorgen dat het risico plaatsvindt?	
In hoeverre hebben burgers het idee dat het risico hen kan overkomen en zullen zij activiteiten oppakken die ervoor zorgen dat een risico niet plaatsvindt?	
<i>Effecten / omvang</i>	
Welke demografische elementen kunnen het verloop van het risico beïnvloeden?	
Welke personen of groepen zijn betrokken als het risico plaatsvindt?	
In hoeverre maken burgers zich zorgen over de effecten van het risico voor zichzelf of voor hun omgeving en zullen ze activiteiten oppakken om zich hierop voor te bereiden?	
Welke maatschappelijke aandacht is te verwachten als het risico plaatsvindt?	
<i>Ontwikkelingen</i>	
Welke ontwikkelingen (meso, micro) zijn hierop van toepassing?	

3.3.3 Veerkracht | Resilience en respons

Dit onderdeel gaat over de potentiële veerkracht van de maatschappij. De uitkomsten uit dit onderdeel vormen input voor module 3, veerkrachtsanalyse. Denk hierbij aan de volgende elementen:

- > Sociale factoren, zoals sociaaleconomische kenmerken als opleidingsniveau, inkomen en (brede) welvaart en omgevingsfactoren
- > Informatie over de maatschappelijke capaciteiten dan wel veerkracht om een risico te voorkomen of de initiële gevolgen van een risico op te vangen en hiervan te herstellen
- > Beschikbare capaciteiten van de veiligheidsregio zelf en de crisispartners.

Verzamel informatie met betrekking tot veerkracht aan de hand van de richtinggevende vragen in tabel 3.3. Doe dit voor zowel het ontstaan / plaatsvinden van het risico als de effecten / omvang en eventuele ontwikkelingen. Vul alleen de elementen in die van toepassing of relevant zijn voor het risico in jouw regio.

Tabel 3.3 Richtinggevende vragen voor specifieke eigenschappen voor onderdeel Veerkracht

Vraag / aspect	Antwoord / situatieschets (met bronverwijzing)
<i>Ontstaan / plaatsvinden</i>	
Welke sociale factoren, zoals (sociale) omgevingsfactoren of sociaaleconomische kenmerken (o.a. opleidingsniveau, inkomen en (brede) welvaart) zijn van invloed op of / hoe het risico plaatsvindt?	
Welke capaciteiten zijn beschikbaar om in te zetten om het risico te voorkomen?	
Welke maatschappelijke capaciteiten zijn beschikbaar om te voorkomen dat een risico plaatsvindt?	
<i>Effecten / omvang</i>	
Welke sociale factoren, zoals (sociale) omgevingsfactoren of sociaaleconomische kenmerken (o.a. opleidingsniveau, inkomen en (brede) welvaart) zijn van invloed op de mogelijke effecten van het risico?	
Welke capaciteiten zijn beschikbaar om in te zetten om de gevolgen van het risico te beperken?	
Welke maatschappelijke capaciteiten zijn beschikbaar om de gevolgen van een risico op te vangen en om hiervan te herstellen?	
<i>Ontwikkelingen</i>	
Welke ontwikkelingen (meso, micro) zijn hierop van toepassing?	

3.3.4 Verbondenheid | Processen en (cascade) potentieel

Dit onderdeel gaat over de samenhang tussen verschillende risico's. Raakt dit risico kritieke of vitale processen? Kan het risico de oorzaak zijn van een ander risico? Vormen de effecten van een ander risico de oorzaak van dit risico? Denk hierbij aan de volgende elementen:

- > Kritieke en vitale processen
- > Cascade-potentieel.

Verzamel informatie met betrekking tot de verbondenheid aan de hand van de richtinggevende vragen in tabel 3.4. Doe dit voor zowel het ontstaan / plaatsvinden van het risico als de effecten / omvang en eventuele ontwikkelingen. Vul alleen de elementen in die van toepassing of relevant zijn voor het risico in jouw regio.

Gebruik voor het toetsen van de verbinding met andere risico's de beschreven risico's in de groslijst met risicotypen (zie Bijlage 1). Vooral in deze stap kan een visuele weergave in de vorm van een mindmap of systemische analyse helpen om de onderlinge verbanden zichtbaar te maken.

Voor de systemische analyse kan gebruik worden gemaakt van het Adaptieve Besluitvormings-Cyclus (ABC)-model. Dit model is geïnspireerd op bestaande besluitvormingsprocessen zoals Collaborative Decision Making. Hierin werk je met een divers team samen om op een eenvoudige manier van een complexe crisissituatie te komen tot een concreet plan van aanpak. Onderdeel van het model is de systemische analyse. Daarmee kun je de complexiteit van een fenomeen en bijbehorende risico's in kaart brengen. De aanpak is het verzamelen van risicofactoren, verbanden leggen, clusteren van de risicofactoren, analyse van cascades en loops. Dit levert als resultaat een gestructureerd systemisch netwerk met inzichten in de samenhang en interacties van de risicofactoren op. Het model is beschikbaar via het NIPV³.

³ Zie <https://nipv.nl/documenten/het-abc-model-adaptieve-besluitvormings-cyclus/>

Tabel 3.4 Richtinggevende vragen voor specifieke eigenschappen voor onderdeel Verbondenheid

Vraag / aspect	Antwoord / situatieschets (met bronverwijzing)
<i>Ontstaan / plaatsvinden</i>	
Welke (kritieke / vitale) processen kunnen een oorsprong vormen voor het risico zelf?	
Welke mogelijke oorzaken van het risico kunnen als cascade-effect vanuit een ander risico ontstaan?	
<i>Effecten / omvang</i>	
Welke processen kunnen gevolgen van het risico beïnvloeden?	
Welke cascade-effecten veroorzaakt het risico, die een oorzaak voor een ander risico kunnen zijn?	
<i>Ontwikkelingen</i>	
Welke ontwikkelingen (meso, micro) zijn hierop van toepassing?	

3.3.5 Samenvatting van de specifieke eigenschappen

Vat de verzamelde informatie van de hoofdonderdelen samen in tabel 3.5 op de volgende pagina. Werk daarnaast (naar behoefte) een kort stukje tekst of een visuele weergave in de vorm van een mindmap of systemische analyse uit, waarmee ook de samenhang tussen de onderdelen naar voren komt.

Tabel 3.5 Samenhang en causale verbanden specifieke eigenschappen

Onderdeel	Ontstaan / plaatsvinden	Effecten / Omvang	Ontwikkelingen
Omgeving Gebieden en gebouwen			
Betrokkenen Personen en percepties			
Veerkracht Resilience en respons			
Verbondenheid Processen en (cascade)potentieel			

3.4 Stap 4 | Opstellen van een illustratief scenario

Stel (naar behoefte) voor elk risicotype een illustratief scenario op aan de hand van de verzamelde informatie van de eigenschappen. Ook kun je een geschikt bestaand scenario gebruiken uit bijvoorbeeld een eerder risicobeeld, de nationale risicoanalyse, scenario-boeken, planvorming of oefeningen. Primair doel van dit scenario is niet om te dienen als basis voor het toekennen van impact- of waarschijnlijkheidsscores, maar om de gebruikers van het risicobeeld een tastbaar beeld te geven van het mogelijke risico in de regio. De omvang van het scenario is naar eigen inzicht te bepalen. Aangeraden wordt om de omvang te beperken tot maximaal één A4, afhankelijk van de aard en complexiteit van het risico.

Voorbeeld illustratief scenario terroristische aanslag

Tijdens een drukke avondspits stappen op station Amersfoort Centraal twee jongens de trein in richting Zwolle. Zodra de trein Amersfoort heeft verlaten trekt een van de twee een vuurwapen en de ander een mes. Binnen korte tijd weten ze in de volle coupé een groot aantal mensen (dodelijk) te verwonden. Er breekt paniek uit aan boord en de trein komt in een weiland tot stilstand, omdat iemand aan de noodrem trekt. Enkele honderden mensen zijn de trein ontvlucht en hebben zich over het gebied verspreid. De locatie is relatief moeilijk bereikbaar voor de gealarmeerde hulpdiensten en het duurt enige tijd voordat de daders worden uitgeschakeld. Het vergt grote inspanning om alle passagiers te lokaliseren en zorg te bieden. De beide daders blijken uit Amersfoort afkomstig en zijn online veelvuldig actief geweest op telegramgroepen met een jihadistisch gedachtegoed. De aanslag maakt grote indruk, zowel landelijk als in de regio. Alhoewel gevoelens van verdriet en angst regeren, zijn er ook uitingen van boosheid en intimidatie richting de lokale islamitische geloofsgemeenschap.

3.5 Stap 5 | Beschrijving mogelijke beïnvloedbaarheid

Verzamel informatie over de onderstaande eigenschappen om de mogelijke beïnvloedbaarheid van het risico te beschrijven. Gebruik hiervoor de informatie uit tabel 3.5 en de visuele weergave (mindmap of systemische analyse) voor zicht op het gehele risicolandschap.

- > Waar kan het risico redelijkerwijs worden beïnvloed?
 - Beïnvloeding om te voorkomen dat het risico plaatsvindt
 - Beïnvloeding om de effecten van het risico te verminderen
- > Welke landelijke, regionale of lokale partners kunnen worden betrokken bij het analyseren van (mogelijke) beïnvloedbaarheid?
- > Aan welke knoppen zou door de veiligheidsregio zelf kunnen worden gedraaid om het risico te beïnvloeden?
- > Aan welke knoppen zou door landelijke, regionale of lokale partners kunnen worden gedraaid om het risico te beïnvloeden?

4 Module 3 | Veerkrachtsanalyse

In deze module wordt een brede veerkrachtsanalyse uitgevoerd als onderdeel van de risicoanalyse. Hierbij wordt gekeken naar de veerkracht per risicotype. Voor het uitwerken van deze analyse kan ook gebruik worden gemaakt van de opgehaalde informatie uit module 2 (bij het onderdeel Betrokkenen en Veerkracht).

Uitgangspunt voor deze module is het volgende: veerkracht is van invloed op (de impact van) een risico. De impact kan worden verhoogd of verlaagd, afhankelijk van de invloed van de (potentiële) veerkracht op de eigenschappen van een risico.

In deze module worden twee vormen van veerkracht uitgewerkt:

1. Veerkracht van de maatschappij, waarbij wordt gekeken naar de kwetsbaarheden en redzaamheid van inwoners, de voorbereiding op het risico, de verbondenheid en de beschikbare maatschappelijke voorzieningen. Dit geeft deels inzicht in de veerkracht van de maatschappij als geheel.
2. Veerkracht van de respons, waarbij wordt gekeken naar de continuïteit van de veiligheidsregio en de respons als geheel (in het voorkomen van ontstaan en/of beperken van de effecten van het risico). Dit geeft deels inzicht in de institutionele veerkracht. Hierbij wordt gekeken naar de kwetsbaarheden en het potentieel van de respons in relatie tot het betreffende risico.

4.1 Veerkracht van de maatschappij

Voor veerkracht van de maatschappij zijn er verschillende elementen die kunnen leiden tot een verhoogde of verminderde veerkracht. Het in beeld brengen van het samenspel tussen deze elementen geeft inzicht in de veerkracht van de maatschappij.⁴ Hierbij gaat het om het samenspel tussen de volgende elementen:

- > (Zelf)redzaamheid of kwetsbaarheid voor het risico
- > Voorbereiding op het risico
- > Verbondenheid met elkaar
- > Beschikbaarheid van maatschappelijke voorzieningen.

Gebruik informatie uit bestaande onderzoeken of resultaten van vragenlijsten. Maak ook gebruik van beschikbare (boven)regionale informatie of informatie van partners. Of gebruik openbare informatiebronnen. Hierbij kan gedacht worden aan de volgende bronnen:

- > CBS-data
- > Veiligheidsmonitor (veiligheidsregio's)
- > Risico- en crisisbarometer (NCTV).

⁴ Deze indeling is gebaseerd op het model voor community disaster resilience (Arbon, P., Gebbie, K., Cusack, L., Perera, S., Verdonk, S. (2012). *Developing a model and the tools to measure community resilience*. Torrens Resilience Institute.). Een toelichting op dit model staat beschreven in het achtergronddocument.

Werk waar mogelijk (bovenregionaal) samen om gebruik te maken van informatie en inzichten uit andere regio's. Deze informatie kan helpen bij het uitwerken van een globaal beeld voor de eigen regio.

4.1.1 (Zelf)redzaamheid

Bij zelfredzaamheid gaat het om de mate van kwetsbaarheid voor een risico en de mate waarin mensen van zichzelf inschatten dat ze de capaciteiten hebben om met verstoringen om te kunnen gaan. Dit geldt zowel voor een individu in zijn eigen omgeving, als voor de individuen onderling, en daarmee de redzaamheid van het collectief. Daarom wordt in deze module de term *(zelf)redzaamheid* gebruikt in de breedste zin van het woord.

- > Schat in hoe groot de groep is die kwetsbaar is voor het betreffende risico. Gebruik hiervoor de informatie over kwetsbare groepen bij verschillende instanties en partijen die 'achter de voordeur' komen. Denk aan gemeenten, wijkverpleging, thuiszorg en bijvoorbeeld voedselbanken. Hierbij is een 'overall' beeld voldoende; werk met een inschatting van de gemiddelde grootte van de groep die niet-redzaam is wanneer het betreffende risico zich voordoet.
- > Beschrijf in hoeverre mensen zichzelf als (zelf)redzaam beschouwen bij het betreffende risico.⁵

4.1.2 Voorbereiding

- > Beschrijf in hoeverre mensen op zoek gaan naar informatie over het risico. Wordt er contact opgenomen met overheidsinstanties? Welke (overheids)sites bezoeken mensen?
- > Beschrijf in hoeverre mensen daadwerkelijk actie ondernemen voor dit risico. Hebben mensen een noodpakket in huis? Hebben zij een noodplan gemaakt?

4.1.3 Verbondenheid

- > Beschrijf in hoeverre mensen zich voor (de voorbereiding op) het betreffende risico verbonden voelen met anderen. Zijn zij bijvoorbeeld onderdeel van informele buurt-netwerken of doen zij vrijwilligerswerk?

4.1.4 Beschikbaarheid van maatschappelijke voorzieningen

- > Beschrijf in hoeverre mensen toegang hebben tot informatie over een handelingsperspectief voor dit risico. Zijn mensen op de hoogte van informatie verstuurd in (landelijke) communicatiecampagnes of informatiefolders vanuit gemeenten of veiligheidsregio's? Is bij het opstellen van deze informatie rekening gehouden met inclusiviteit?
- > Beschrijf in hoeverre mensen toegang hebben tot (maatschappelijke) voorzieningen. Denk hierbij aan bibliotheken of buurthuizen. Zijn deze voorzieningen voor iedereen of alleen voor specifieke doelgroepen toegankelijk? Is er bij de voorzieningen rekening gehouden met inclusiviteit, zoals bereikbaarheid?

⁵ De indeling van een bepaalde groep of populatie voor het bepalen van de zelfredzaamheid is sterk afhankelijk van het risico. Zo kan iemand bij het ene risico heel zelfredzaam zijn, maar bij een ander risico kan dezelfde persoon opeens als kwetsbaar worden gezien.

4.2 Veerkracht van de respons

- > Verzamel informatie over de (bedrijfs)continuïteit uit bestaande planvorming of gesprekken met (crisis)partners en vertaal deze naar het betreffende risico.
- > Voor de vitale partners kan de uitwerking van de Critical Entities Resilience (CER) - richtlijnen en Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) als input gebruikt worden.
- > Maak gebruik van de systemische analyse die is gemaakt in module 2 (bij de onderdelen Omgeving en Verbondenheid en mogelijke beïnvloedbaarheid) en breidt deze waar nodig uit.

4.2.1 Continuïteit veiligheidsregio

- > Breng de kwetsbaarheden en het potentieel voor de (bedrijfs)continuïteit van de gehele veiligheidsregio in beeld die het betreffende risico raken of beïnvloeden. Kijk hierbij naar de verschillende onderdelen van de veiligheidsregio, zoals de brandweer en crisis-beheersing. Hoe breed je kijkt, kan verschillen per risico.
- > Beschrijf de invloed van de kwetsbaarheden en het potentieel op het betreffende risico.

4.2.2 Continuïteit totale respons

- > Breng de betrokken partners voor de respons (ter voorkomen van ontstaan en/of beperken van de effecten van het risico) op het betreffende risico in beeld.
- > Breng voor deze partners de kwetsbaarheden en het potentieel voor de continuïteit van de respons (in het geheel) voor het betreffende risico in beeld. Kijk hierbij naar de eerste schil van gelieerde (crisis)organisaties en betrokken vitale partners. Hoe breed je kijkt en welke partners je hierin meeneemt, kan verschillen per risico.
- > Beschrijf de invloed van de kwetsbaarheden en het potentieel op het betreffende risico.

5 Module 4 | Kwalitatieve duiding van de impact op vitale veiligheidsbelangen

Module 4 beschrijft de duiding van de impact van de risico's op de zes vitale regionale veiligheidsbelangen. De impact op de veiligheidsbelangen is uitgewerkt in (meerdere) impactcriteria per belang. De veiligheidsbelangen en impactcriteria zijn afgeleid van de Nationale veiligheidsbelangen en vertaald naar de regionale context. De veiligheidsbelangen en de bijbehorende impactcriteria staan hieronder beschreven. Hierbij zijn ook deels de indicatoren beschreven. Kijk voor een uitgebreide beschrijving in de *Leidraad risicobeoordeling Risicoanalyse Nationale Veiligheid*⁶.

De uitwerking in deze module bestaat uit de volgende stappen:

1. Bepalen of de vitale belangen en de impactcriteria van toepassing zijn op het risico
2. Beschrijving van de impact; hierin wordt per risico een kwalitatieve beschrijving uitgewerkt van de impact per criterium dat van toepassing is
3. Bepalen van de beweeglijkheid of volatiliteit van de impact.

Voor deze module is het van belang om de relevante netwerkpartners te betrekken voor het leveren van input. Doorloop daarvoor de volgende stappen:

- > In beeld brengen van de betrokken partijen
- > Betrekken en bevragen van de betrokken partijen
- > Samenbrengen van alle informatie.

5.1 De vitale belangen en impactcriteria

5.1.1 Territoriale veiligheid

Dit betreft het ongestoord functioneren van Nederland als onafhankelijke staat en specifiek de territoriale integriteit van de regio. De territoriale integriteit is in gevaar bij bijvoorbeeld de dreigende bezetting van het grondgebied, maar ook door een terroristische aanslag.

a) Aantasting van de integriteit van het grondgebied

Het buiten gebruik en/of ontoegankelijk zijn van dan wel functioneel verlies van zeggenschap over delen van de regio. Onder functioneel verlies wordt verstaan het verlies van het gebruik van gebouwen, woningen, infrastructuur, wegen en grond. Dit kan ontstaan door bijvoorbeeld een overstroming, terroristische aanslag, uitbraak van dierziekten of aanval door een buitenlandse mogendheid. Als indicatoren kunnen hiervoor in de beschrijving worden meegenomen: oppervlakte van het gebied, tijdsduur en bevolkingsdichtheid.

⁶ Te raadplegen via <https://www.rivm.nl/nationale-veiligheid/werkwijze-anv>

b) Aantasting van de integriteit van de digitale ruimte

Schending van controle/zeggenschap over de digitale ruimte (permanente of tijdelijke ICT-middelen en diensten) in de regio, doordat er ongewenste toegang wordt verkregen tot IT-netwerken en informatiesystemen van Nederlandse gebruikers (Nederlandse organisaties of organisaties onder Nederlandse jurisdictie). Voorbeelden van dreigingsoorzaken zijn: zeer ernstige en langdurige cyberaanvallen van een buitenlandse mogendheid, criminele organisaties die losgeld eisen, terroristische aanslagen op belangrijke servers en back-up-systemen van belangrijke informatiesystemen, cyberspionage, technisch falen en een rancuneuze medewerker. Voor het beschrijven van de impact wordt gekeken naar de volgende factoren:

- > Categorie van de getroffen partij (vitale aanbieder, kennisinstellingen, overheidsorganisaties)
- > Omvang van de inbreuk
- > Motief van de inbreuk (technische storing, moedwillig).

5.1.2 Fysieke veiligheid

Het ongestoord functioneren van de mens in Nederland en omgeving. Het gaat hier specifiek om de lichamelijke gezondheid en integriteit. De fysieke veiligheid staat bijvoorbeeld onder druk als de volksgezondheid wordt bedreigd door de uitbraak van een epidemie, maar ook bij een grootscheepse dijkdoorbraak of een ongeluk in een chemische fabriek.

a) Doden

Sterfte door directe en indirecte gezondheidsbedreigingen op korte en langere termijn. Als indicator voor het beschrijven van de impact kan worden gekeken naar het aantal en de aard van de doden door het incident of proces.

b) Ernstig gewonden en chronisch zieken

Ernstig letsel of langdurige functiebeperkingen door directe en indirecte gezondheidsbedreigingen van lichamelijke en geestelijke aard op korte en langere termijn. Als indicator voor het beschrijven van de impact kan worden gekeken naar het aantal en de aard van de slachtoffers met ernstig letsel of langdurige functiebeperkingen.

c) Gebrek aan primaire levensbehoeften

Lichamelijk lijden door gebrek aan primaire levensbehoeften. Als indicatoren voor het meten van de impact worden gehanteerd: het aantal getroffen en de tijdsduur. Het gaat om gebrek aan warmte, hygiëne, drinken, eten en acute gezondheidszorg door onvoldoende:

- > Beschikbaarheid van schoon drinkwater
- > Beschikbaarheid van sanitair en mogelijkheden voor persoonlijke hygiëne
- > Beschikbaarheid van voldoende (veilige en gezonde) voeding
- > Beschikbaarheid van een veilige woon- en leefomgeving
- > Continuïteit van essentiële acute gezondheidszorg.

5.1.3 Economische veiligheid

Het ongestoord functioneren van de regio als een effectieve en efficiënte economie. De economische veiligheid kan bijvoorbeeld aangetast worden als het handelsverkeer met een belangrijke buitenlandse partner uitvalt

a) Kosten

Kosten in termen van herstelkosten voor geleden schade, extra kosten en gederfde inkomsten. Hierbij gaat het om de economische schade in het geheel, waarbij het kan gaan over kosten van:

- > Materiele schade
- > Gezondheidsschade
- > Financiële schade
- > Bestrijding, hulpverlening en herstel.

5.1.4 Ecologische veiligheid

Het ongestoord blijven voortbestaan van de natuurlijke leefomgeving in de regio. De ecologische veiligheid kan in het geding komen door bijvoorbeeld verstoringen in het beheer van het oppervlaktewater, maar ook door klimaatverandering.

a) Langdurig aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)

Langdurige of blijvende aantasting van de kwaliteit van het milieu, waaronder verontreiniging van lucht, water of bodem en langdurige of blijvende verstoring van de oorspronkelijke ecologische functie, zoals het verlies van soortendiversiteit flora en fauna, verlies van bijzondere ecosystemen, verdringing door uitheemse soorten. Hierbij kunnen de volgende twee aspecten worden meegenomen:

- > Aantasting van natuur- en landschappelijke gebieden die als beschermwaardig zijn aangewezen. Hierbij gelden de broedgebieden van weidevogels (in agrarisch gebied), de ecologische hoofdstructuur en de Natura-2000-gebieden.
- > Aantasting van het milieu in algemene zin, ook buiten de genoemde natuur- en landschappelijke gebieden.

5.1.5 Sociale en politieke stabiliteit

Het ongestoord voortbestaan van een maatschappelijk klimaat waarin groepen mensen goed met elkaar kunnen samenleven binnen de kaders van de democratische rechtstaat en gedeelde kernwaarden. De sociale en politieke stabiliteit kan in het geding zijn als veranderingen optreden in de demografische opbouw van de samenleving (bijvoorbeeld solidariteit tussen generaties), de sociale cohesie en de mate van deelname van de bevolking aan maatschappelijke processen

a) Verstoring van het dagelijkse leven

De aantasting van de vrijheid zich te verplaatsen en samen te komen op publieke plaatsen en in openbare ruimten, waardoor de deelname aan het normale maatschappelijke verkeer wordt belemmerd. Hierbij kan worden gekeken naar het aantal en aard van de getroffen en tijdsduur van de volgende indicatoren:

- > Geen onderwijs kunnen volgen
- > Geen werk kunnen uitvoeren
- > Geen gebruik kunnen maken van maatschappelijke voorzieningen als die voor sport, cultuur, religie en/of gezondheidszorg
- > Geen beroep meer kunnen doen op het eigen sociale netwerk en/of zelf niet meer maatschappelijk kunnen bijdragen (zoals vrijwilligerswerk en mantelzorg)
- > Verminderde virtuele/sociale bereikbaarheid en de mogelijkheid tot nieuwsgaring door uitval van internet (e-mail verkeer, sociale media), telecommunicatie (tv, telefoon, en dergelijke)
- > Niet kunnen doen van noodzakelijke aankopen vanwege een winkelsluiting.

b) Aantasting van de positie van het lokale en regionale openbaar bestuur

De aantasting van het functioneren van de Nederlandse overheid, in het bijzonder de lokale en regionale overheid en haar instituties en/of aantasting van rechten en vrijheden en andere kernwaarden verbonden aan de Nederlandse democratie en vastgelegd in de grondwet. Dit betreft de verstoring van het functioneren van de democratie in Nederland.

Hierbij kan worden gekeken naar de aantasting van:

- > Het functioneren van de politieke vertegenwoordiging
- > Het functioneren van het openbaar bestuur en daaraan verbonden ambtenaren
- > Het functioneren van het openbare orde- en veiligheidssysteem
- > Het functioneren van een onafhankelijke rechtspraak
- > Vrijheden en/of rechten zoals vastgelegd in de grondwet en wetgeving (godsdienst, meningsuiting, recht op vereniging, kiesrecht, et cetera).

c) Sociaal-maatschappelijke impact

De destabilisatie van het sociaal-maatschappelijke klimaat als gevolg van het incident of de dreiging daarvan, de inschatting en reactie van de bevolking in termen van:

- > Negatieve emoties en gevoelens (zoals angst, boosheid, ontevredenheid, verdriet, teleurstelling, paniek, walging, gelatenheid of apathie)
- > Daadwerkelijk gedrag (zoals protesten, demonstraties, verstoringen van de openbare orde, sociale uitsluiting, intimidatie, geweldpleging tegen groepen, vermijdingsgedrag, van het normale patroon afwijkende handelingen)
- > Houding ten opzichte van bepaalde bevolkingsgroepen, maatschappelijke actoren en het bedrijfsleven.

5.1.6 Veiligheid van cultureel erfgoed

Het ongestoord blijven voortbestaan van materiele sporen of getuigenissen uit het verleden, die de samenleving om redenen van collectieve herinneringen en identiteitsbehoud dan wel identiteitsvorming van belang acht om te bewaren, te onderzoeken, te presenteren en over te informeren. Cultureel erfgoed kan bijvoorbeeld door overstroming, brand, instorting of vernieling worden aangetast.

a) Aantasting van cultureel erfgoed

De beschadiging, vernietiging of verdwijning van materiele sporen of getuigenissen uit het verleden. Het betreft materiele (zichtbare en tastbare) sporen die een cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen en vaak al een beschermde status hebben. Hieronder vallen voorwerpen in musea, archeologische vondsten, archieven, monumenten, herdenkingstekens, stads- en dorpsgezichten, landschappen. Immaterieel erfgoed, zoals gewoonten en gebruiken of uitingen van folklore worden hierin niet meegenomen. Deze zijn verbonden aan de aantasting van mensen en hun functioneren en horen bij de andere criteria. De indicatoren die kunnen worden meegenomen in de beschrijving zijn:

- > Mate van uniciteit
- > Aantasting van de identiteit
- > Aantasting van de harmonie en/of een object als deel van het geheel
- > Mate van mogelijkheden tot restauratie.

5.2 Stap 1 | Bepalen impactcriterium van toepassing

- > Bepaal per risico (op het niveau van risicotype) welke impactcriteria wel of niet van toepassing zijn. Vul het antwoord in tabel 5.1 in.

5.3 Stap 2 | Kwalitatieve beschrijving impact

- > Beschrijf de impact voor de criteria die van toepassing zijn. Gebruik hiervoor de beschrijving van de impactcriteria in 5.1. Vul de informatie in tabel 5.1 in, en benoem welke bronnen hiervoor zijn gebruikt. (Hiervoor kan ook de informatie uit module 2 en 3 worden gebruikt.)
- > De impact wordt beschreven voor het hele risico. Gebruik hierbij de bandbreedte voor het fenomeen (best-case-worst-case). Ook kan het totaal van meerdere kleine incidenten of gebeurtenissen een grote impact hebben. Neem dit mee in de beschrijving indien dit van toepassing is.

5.4 Stap 3 | Beweeglijkheid / volatiliteit van de impact

- > Beschrijf per risico de beweeglijkheid ofwel volatiliteit van de impact. Is het te verwachten dat de impact van het risico de komende jaren gaat veranderen door ontwikkelingen binnen of buiten de regio? Vul het resultaat in tabel 5.1 in.
 - Voor welke criteria verandert de impact voor dit risico? Vul in of de impact van het risico toeneemt, afneemt of gelijk blijft, en waarom.
 - Welke vitale belangen en criteria zijn nu niet van toepassing en kunnen de komende jaren wel van toepassing worden voor dit risico, en waarom?

Tabel 5.1 Kwalitatieve beschrijving impact op vitale belangen voor het risico

Nr.	Vitaal belang/ Criterium	Bepalen impactcriterium wel/niet van toepassing		Kwalitatieve beschrijving impact	Beweeglijkheid/ volatiliteit
		Wel	Niet		
1	Territoriale veiligheid				
1.1	Aantasting van de integriteit van het grondgebied				
1.2	Aantasting van de integriteit van de digitale ruimte				
2	Fysieke veiligheid				
2.1	Doden				
2.2	Ernstig gewonden en chronisch zieken				
2.3	Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)				
3	Economische veiligheid				
3.1	Kosten				
4	Ecologische veiligheid				
4.1	Langdurige aantasting van het milieu en natuur				
5	Sociale en politieke stabiliteit				
5.1	Verstoring van het dagelijks leven				
5.2	Aantasting positie lokaal en regionaal openbaar bestuur				
5.3	Sociaal-maatschappelijke impact				
6	Veiligheid van cultureel erfgoed				
6.1	Aantasting van cultureel erfgoed				

6 Module 5 | Multi-criteria-analyse

Deze module is het uitvoeren van een multi-criteria-analyse voor het verkrijgen van een totaalbeeld van de risico's in de regio. In deze module worden de resultaten van de inventarisaties uit module 2, 3 en 4 van alle uitgewerkte risico's in de regio gewogen en samengevat in een aantal scores. Dit resulteert in een rangschikking van alle risico's vanuit vier verschillende perspectieven. Er wordt als het ware door vier lenzen naar de risico's gekeken; elke lens levert een eigen rangschikking op.

De uitwerking van de lenzen wordt gedaan door de volgende stappen te zetten:

1. Beantwoord de vragen voor alle lenzen per risico.
2. Bepaal per lens de score door de som te nemen van de antwoorden.
3. Herhaal dit voor alle risico's in de risicolijst.
4. Rangschik de risico's per lens, waarbij het risico met de hoogste score bovenaan komt te staan.

Risico's (risicotypen) zijn zo binnen de lenzen vergelijkbaar, maar niet tussen lenzen. Wel geven de verschillende lenzen in samenhang informatie over het 'risicolandschap' binnen de regio.

Bij de uitwerking van deze module kunnen de relevante netwerkpartners worden betrokken voor het leveren van input voor het bepalen van de weging. Er kan ook voor worden gekozen om deze module als regio zelf uit te voeren.

De vier perspectieven of lenzen die in deze module worden uitgewerkt zijn:

1. Feitelijke impact
 - Impact op vitale belangen
 - Verbondenheid en complexiteit
2. Waarschijnlijkheid
 - Kans van optreden
 - Voorspelbaarheid / onzekerheid
3. Perceptie
 - Maatschappelijke perceptie
 - Verwachte maatschappelijke impact
4. Beweeglijkheid en (on)bekendheid
 - Ontwikkelingen / trends
 - Beweeglijkheid / toename
 - Mate van bekendheid.

6.1 Uitwerking lens 1 'Feitelijke impact'

Gebruik hiervoor de resultaten uit tabel 5.1 in module 4.

- > Impact op vitale belangen
 - Breedte: Hoeveel verschillende vitale belangen worden geraakt?
 - Ernst: Hoeveel vitale belangen scoren hoog op de mate van impact?
- > Verbondenheid en complexiteit
 - Cascade-potentieel en betrokken processen (resultaten uit module 2) (verzwarende factor +1).

Tabel 6.1 Uitwerking lens 1 | Feitelijke impact

criterium	Vraag	Invulling	Weging	Score
Impact op vitale belangen	Breedte: Hoeveel verschillende vitale belangen worden geraakt?	Aantal keer dat een vitaal belang 'wel' van toepassing is in tabel 5.1 in module 4	Aantal >4 =3 Aantal 2-4 =2 Aantal <2 =1	
	Ernst: Mate van impact per vitaal belang	Bepaal (op basis van de beschrijving in module 4) of de mate van impact hoog, middel of laag is. Als een vitaal belang niet van toepassing is, vul dit dan niet in. Tel het aantal belangen dat 'hoog' scoort bij elkaar op.	Aantal >4 =3 Aantal 2-4 =2 Aantal <2 =1	
	Territoriale veiligheid			
	Fysieke veiligheid			
	Economische veiligheid			
	Ecologische veiligheid			
	Sociale en politieke stabiliteit			
	Veiligheid van cultureel erfgoed			
Verbondenheid en complexiteit	Heeft het risico cascade-potentieel?	Ja/Nee (Uit inventarisatie module 2)	Ja (+1) Nee (0)	
Totaal score per risico				

6.2 Uitwerking lens 2 'Waarschijnlijkheid'

Gebruik de informatie uit de beschrijving 'waarschijnlijkheid' uit module 2.

- > Kans van optreden
 - Wat is de kans van optreden op basis van de beschrijving in module 2? Geef aan of er gebruik is gemaakt van kwalitatieve of statistische gegevens.
- > Voorspelbaarheid / onzekerheid
 - Hoe voorspelbaar is het risico? Minder voorspelbaar of meer onzekerheid is verzwarende factor (+1).

Tabel 6.2 Uitwerking lens 2 | Waarschijnlijkheid

criterium	Vraag	Invulling	Weging	Score
Kans van optreden NB: Geef aan of er gebruik is gemaakt van statistische of kwalitatieve gegevens.	Wat is de kans van optreden?	Aan de hand van module 2	Zeer waarschijnlijk =3 Mogelijk =2 Onwaarschijnlijk =1	
Voorspelbaarheid/onzekerheid	Hoe voorspelbaar is het risico?	Bepaal aan de hand van de beschrijving in stap 2 van module 2	Minder voorspelbaar / meer onzekerheid (+1) Voorspelbaar (0)	
Totaal score per risico				

6.3 Uitwerking lens 3 'Perceptie'

Gebruik hierbij de informatie uit de beschrijving 'betrokkenen' uit module 2 en de specifieke inventarisatie uit module 3 'veerkracht'.

- > Maatschappelijke perceptie
 - Wat is mate van inschatting van burgers van de waarschijnlijkheid dat het risico hen overkomt en de mate van inschatting van de impact van het risico voor henzelf en hun omgeving?
- > Verwachte maatschappelijke impact
 - Wat is de mate van veerkracht van de maatschappij voor dit risico?

Tabel 6.3 Uitwerking lens 3 | Perceptie

criterium	Vraag	Invulling	Weging	Score
Maatschappelijke perceptie	Wat is mate van inschatting van burgers van de waarschijnlijkheid dat het risico hen overkomt en de mate van inschatting van de impact van het risico voor henzelf en hun omgeving?	Bepaal dit aan de hand van de beschrijving van onderdeel veerkracht van module 2.	Hoge inschatting waarschijnlijkheid en impact =3 Medium inschatting waarschijnlijkheid en impact =2 Lage inschatting waarschijnlijkheid en impact =1	
Verwachte maatschappelijke impact	Wat is de mate van veerkracht van de maatschappij voor dit risico?	Bepaal (op basis van de beschrijving in module 3) of de onderstaande elementen hoog, midden of laag scoren. Tel het aantal elementen dat 'hoog' scoort bij elkaar op.	Weinig veerkracht (0-1 element scoort hoog) =3 Medium veerkracht (2-3 elementen scoren hoog) =2 Veel veerkracht (4 elementen scoren hoog) =1	
	Mate van (zelf)redzaamheid of kwetsbaarheid			
	Mate van voorbereidheid			
	Mate van verbondenheid			
	Mate van beschikbaarheid van maatschappelijke voorzieningen			
Totaal score per risico				

6.4 Uitwerking lens 4 'Beweeglijkheid en (on)bekendheid'

Gebruik hierbij de informatie uit de beschrijving van de beweeglijkheid voor de waarschijnlijkheid (module 2) en beweeglijkheid voor de impact (module 4).

- > Ontwikkelingen en trends
 - In hoeverre zijn ontwikkelingen en trends van invloed op het risico? Dit bepaalt of er in de komende jaren veel veranderingen voor het risico te verwachten zijn. Bepaal hiervoor bij hoeveel eigenschappen ontwikkelingen een rol spelen (informatie uit module 2).
- > Beweeglijkheid / volatiliteit
 - In hoeverre zal de waarschijnlijkheid (module 2) en / of de impact (module 4) de komende jaren gaan toenemen?
- > Mate van bekendheid
 - Is er veel of weinig bekend bij de risicoprofessionals over het risico? Wanneer er weinig bekend is over het risico is dit een verzwarende factor (+1).

Tabel 6.4 Uitwerking lens 4 | Beweeglijkheid en (on)bekendheid

criterium	Vraag	Invulling	Weging	Score
Ontwikkelingen/ trends	In hoeverre zijn ontwikkelingen/trends van invloed op het risico?	Scoren bij hoeveel eigenschappen ontwikkelingen een rol spelen op basis van informatie uit module 2	Aantal >4 =3 Aantal 2-4 = 2 Aantal <2 = 1	
Beweeglijkheid/ toename	In hoeverre zal de waarschijnlijkheid en/of impact de komende jaren gaan toenemen?	Bepaal of waarschijnlijkheid de komende jaren toeneemt op basis van informatie uit module 2 en of de impact toeneemt op basis van informatie uit module 4	Toename waarschijnlijkheid én impact =3 Toename waarschijnlijkheid of impact = 2 Geen toename of afname = 0	
Mate van bekendheid	Is er veel of weinig informatie bekend over het risico?	Op basis van inventarisatie module 2 en 4	Weinig (+1) Veel (0)	
Totaal score per risico				

6.5 Rangschikking risico's per lens

Rangschik de risico's per lens, waarbij het risico met de hoogste score bovenaan komt te staan.

Tabel 6.5 Rangschikking risico's per lens

Lens 1: Feitelijke impact

Risico	Score

Lens 2: Waarschijnlijkheid

Risico	Score

Lens 3: Perceptie

Risico	Score

Lens 4: Beweglijkheid en (on)bekendheid

Risico	Score

7 Module | Rapportage

Het doorlopen van de modules levert relevante informatie op over de regionale risico's. Deze informatie kan op verschillende manieren worden gepresenteerd. Dat hangt ook af van de doelstelling van de rapportage. Er kan bijvoorbeeld worden gekozen voor een achtergrond-document met veel informatie die op de verschillende niveaus kan worden gebruikt. Ook kan een digitaal dossier of dashboard worden gemaakt. De vorm van de rapportage is aan de regio's om zelf te bepalen, maar voor de onderlinge herkenbaarheid is het wenselijk om dezelfde onderdelen in een rapportage op te nemen. Deze module beschrijft die onderdelen, zoals een bestuurlijke samenvatting voor de presentatie aan het bestuur. De rapportage is feitelijk het Regionaal Risicoprofiel dat periodiek ter vaststelling kan worden aangeboden.

7.1 Beschrijving regionaal risicobeeld

Module 5 levert vier lijsten op met een rangschikking van de risico's op basis van de verschillende lenzen:

- > Feitelijke impact
- > Waarschijnlijkheid
- > Perceptie
- > Beweeglijkheid / onbekendheid.

Door naar de verschillende combinaties van deze lijsten te kijken, wordt een regionaal risicobeeld verkregen. Dit kan helpen om een integrale afweging te maken en te bepalen op welke risico's de regio zich wil en kan richten en welke risicoaanpak het beste kan worden ingezet. In de module beleidsvoorbereiding staan mogelijke risicobenaderingen beschreven. Het regionaal risicobeeld geeft risico-informatie die op de verschillende niveaus kan worden gebruikt.

7.2 Regionaal Risicoprofiel

Voor de periodieke vaststelling van het Regionaal Risicoprofiel is een rapportage nodig met vaste onderdelen. Voor de (onderlinge) herkenbaarheid neemt elke regio de onderstaande onderdelen minimaal op in deze rapportage:

- > Algemeen beeld van de regio (module 0)
- > Bestuurlijke samenvatting
- > Risicolijst voor de regio (module 1)
- > Samenvatting van de algemene en specifieke eigenschappen van het risico (module 2)
- > Risicobeschrijving met een kwalitatieve beschrijving van de impact op vitale belangen (module 4)
- > Rangschikking van risico's voor de vier lenzen van de multi-criteria-analyse (module 5)
- > Beschrijving van het regionaal risicobeeld (module rapportage).

7.3 Bestuurlijke samenvatting

Voor de bestuurlijke samenvatting is het van belang om te bepalen welk verhaal je het bestuur wilt meegeven. Wat is belangrijk om een integrale afweging te kunnen maken?

8 Module | Beleidsvoorbereiding

De module beleidsvoorbereiding vormt de brug tussen de uitkomsten van de risicoanalyse en het voorbereiden van beleidskeuzes. Deze module beschrijft een 'waaier' van mogelijkheden die kunnen worden ingezet om beleidskeuzes te maken.

Er kan voor worden gekozen om deze module uit te voeren als afsluitend onderdeel van het proces van risico-inventarisatie en -analyse. Er kan ook voor worden gekozen om deze module juist uit te voeren als startpunt en onderdeel van het proces van opstellen van het regionaal beleidsplan voor de veiligheidsregio. Het is afhankelijk van de regio welke actoren bij deze module worden betrokken. Voor een integrale afweging is het aan te raden om hierbij een afvaardiging te betrekken van verschillende interne organisatieonderdelen (zoals risicobeheersing, crisisbeheersing, bedrijfsvoering, strategische beleidsvoering, enzovoort), en waar nodig externe partners.

8.1 Prioritaire risico's bepalen

Het opgehaalde regionaal risicobeeld geeft een overzicht van de risico's in de regio. De selectie van de risico's waarop de regio vervolgens beleid gaat ontwikkelen, kan op verschillende manieren worden gedaan. De keuze kan worden gemaakt voor de top 3 of 5 hoogst scorende risico's in alle lenzen. De focus kan echter ook worden gelegd op één lens waarvan de bovenste risico's worden geselecteerd. Bijvoorbeeld de risico's die in de lens 'feitelijke impact' hoog scoren.

Het bepalen welke risico's prioriteit krijgen hangt af van diverse factoren die per regio kunnen verschillen, afhankelijk van wat de regio belangrijk vindt. Dit hangt onder meer af van de beleidsdoelstellingen van de regio en of er bestuurlijke afspraken of speerpunten zijn beschreven. Daarnaast kan er door verschillende disciplines binnen de regio, met elk eigen doelstellingen, een andere selectie worden gemaakt. Daarbij kan dezelfde informatie uit de risicoanalyse worden gebruikt.

8.2 Beïnvloedingsanalyse

Door te bepalen of en waar de beïnvloeding van een risico mogelijk is, kan de aanpak worden bepaald. Het is van belang om te bepalen of deze beïnvloeding door de veiligheidsregio zelf of door een andere actor (netwerkpartner) kan worden gedaan. Dit kan leiden tot een overzicht van 'knoppen waaraan kan worden gedraaid' om een risico te beïnvloeden. Hierbij kan een mix van risicobenaderingen worden gekozen.

8.2.1 Risicobenaderingen

Zo kan de keuze worden gemaakt om één specifiek risico te beïnvloeden. Ook kunnen meerdere risico's die met elkaar samenhangen tegelijkertijd in de bijvoorbeeld een programmatische aanpak worden opgepakt binnen de regio of in landelijke samenwerkings-trajecten. Wanneer meerdere risico's zich in een bepaald gebied concentreren, kan de keuze worden gemaakt om specifiek op dit gebied een integrale gebiedsgerichte risico-aanpak in te zetten.

Risico's die hoog scoren op waarschijnlijkheid en ook op beweeglijkheid of onbekendheid kan worden gekozen kunnen worden opgenomen in de monitoring binnen het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK). Daarmee worden ze onderdeel van het veiligheidsbeeld en kan snel worden geschakeld als ze zich dreigen voor te doen

8.3 Instrumenten voor beïnvloeding

Voor de beïnvloeding van het risico zijn verschillende instrumenten mogelijk. Zo kan risicocommunicatie worden ingezet voor risico's die grote verschillen kennen in de mate waarin ze scoren op feitelijke impact en perceptie. Bijvoorbeeld: scoort het risico hoog op de feitelijke impact en laag op de perceptie, dan kan dit betekenen dat burgers er niet goed op zijn voorbereid, terwijl het effect groot is, als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Door gericht op deze risico's risicocommunicatie in te zetten, kunnen de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht voor deze risico's worden beïnvloed.

8.3.1 Link naar sporen van beïnvloeding

De link kan worden gelegd naar de zes sporen van beïnvloeding⁷. Deze zes sporen zijn beïnvloedingsmogelijkheden die door de veiligheidsregio kunnen worden ingezet, zowel aan de voorkant als aan de achterkant (figuur 8.1). Er kan ook voor een combinatie van de sporen worden gekozen. De sporen staan hieronder beschreven.

Figuur 8.1 Zes sporen van beïnvloeding⁷

⁷ Ontwikkeld door de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant in 2015. Zie www.risicogerichtwerken.nl voor meer uitleg over de sporen en het [Systeem van risicogericht werken](#).

- > *Inrichten omgeving*
 - Doel: het ruimtelijk scheiden van risicoveroorzakers en -dragers.
 - Door advies te geven op het ontwerp en het gebruik van de leefomgeving kan invloed worden uitgeoefend op deze leefomgeving. Onder andere door participatie in processen rond een omgevingsvisie, omgevingsplan of bij andere ruimtelijke plannen en ontwikkelingen, zoals de Regionale Adaptatie Strategie of natuurbeheersplannen.

- > *Beïnvloeding wet- en regelgeving*
 - Doel: het verhogen van de wettelijke ondergrens.
 - Inspanning bij wet- of regelgever om de betreffende wet- of regelgeving of het beleid hierover te beïnvloeden.
 - Afhankelijk van onder andere het onderwerp vindt dit plaats in verschillende gremia en op verschillende niveaus. Zoals op landelijk niveau bijvoorbeeld door het Veiligheidsberaad of Brandweer Nederland.

- > *Vergunning, toezicht en handhaving*
 - Doel: het toetsen aan de wettelijke ondergrens.
 - Wordt voldaan aan de ondergrens die gesteld is in wet- en regelgeving gericht op het risico dat je wil beïnvloeden?
 - Dit gebeurt aan de hand van (het adviseren bij) vergunningverlening, toezicht en waar van toepassing handhaving. De inbreng wordt tevens vertaald in VTH-beleidsplannen en VTH-uitvoeringsprogramma's. Hieronder valt onder andere ook de aanwijzing van bedrijfsbrandweren.

- > *Kennisdeling met en gedragsverandering bij initiatiefnemers*
 - Doel: vergroten van het bewustzijn over de mate van brandveiligheid en de consequenties van keuzes.
 - Het is belangrijker de dialoog rondom de risico's van een activiteit te voeren met de initiatiefnemer of 'veroorzaker'. Op basis hiervan kan een bewuste afweging worden gemaakt van de risico's. Daarbij is ook oog voor de gevolgen van deze keuze en mogelijke maatregelen om de risico's te verkleinen.
 - Deze dialoog wordt gevoerd met individuele initiatiefnemers, maar ook in netwerken of aan (gemeentelijke) overlegtafels. Het model Risicogericht werken is ontwikkeld om aan dat gesprek structuur te geven.

- > *Kennisdeling met en handelingsperspectief voor respons*
 - Doel: vertaling van kennis over risico's en (on)mogelijkheden van incidentbestrijding en crisisbeheersing bij het risico en van de gemaakte keuzes ten behoeve van een handelingsperspectief voor de respons.
 - Dit kan onder andere vertaald worden naar vakbekwaamheidsprogramma's en (multidisciplinaire) operationele voorbereiding.

- > *Communicatie over de restrisico's en handelingsperspectief*
 - Doel: communiceren aan risicodragers over de restrisico's en het handelingsperspectief.
 - Niet alle risico's worden (volledig) afgedekt. Het is van belang eerlijk en transparant te communiceren over de restrisico's en het bijbehorende handelingsperspectief. Dit draagt bij aan de zelf- en samenredzaamheid van de maatschappij. Het gebeurt via risicocommunicatie en (Brand)veilig Leven, maar kan ook op andere manieren

plaatsvinden, zoals het onderbrengen van restrisico's en handelingsperspectieven in een VTH-advies.

8.4 Keuze van de interventie

Het maken van de keuze voor de instrumenten die worden ingezet voor de beïnvloeding hangt af van meerdere zaken en vraagt een brede, integrale afweging. Hierbij gaat het onder meer om de onderstaande punten.

8.4.1 Capaciteitenanalyse

Door het verschil te bepalen tussen de beschikbare capaciteit en de capaciteit die nodig is om een risico te beïnvloeden, kan worden bepaald of het risico beïnvloed moet worden. Wellicht is er andere capaciteit (zoals mensen en middelen) beschikbaar bij partners, of kan de beschikbare capaciteit voor meerdere risico's worden ingezet.

8.4.2 Effectiviteit

Er kan worden gekozen om in te zetten op de quick-wins of op de inzet met de hoogste effectiviteit. Er kan worden gekozen voor interventies die al eerder effectief zijn gebleken. Voor het bepalen van de effectiviteit van een interventie is het van belang dat deze wordt geëvalueerd. Hierin kan onder meer worden bepaald of het gewenste doel is bereikt, of de interventie het beoogde effect had en of het een efficiënte interventie was.

8.4.3 Kosten-baten afweging

De keuze voor een interventie hangt mede af van de beschikbare budgetten en de vraag of het beoogde effect opweegt tegen de kosten die ervoor gemaakt moeten worden.

8.4.4 Ethiek en waarden

Daarnaast is ook een ethische afweging belangrijk: valt de keuze samen met de waarden van de organisatie? Gaat het om een interventie die op breed draagvlak kan rekenen? Zo kan het bijvoorbeeld voor de veiligheid belangrijk zijn om een straat af te sluiten, maar daarmee wordt de mensen die daar wonen de toegang tot hun huizen ontnomen. Dit vraagt een brede ethische afweging.

Bijlage 1 Geïntegreerde groslijst risicotypen

Op drie niveaus wordt informatie over risico's in beeld gebracht. In regionale veiligheidsbeelden en het bovenregionale beeld in een VIK (Veiligheidsinformatieknooppunt), specifieke brand- of zorgrisico's worden opgenomen in een brand(weer)- of zorgrisicoprofiel en de regiobrede risico's worden door middel van de regionale risico-inventarisatie en -analyse in beeld gebracht en opgenomen in een Regionaal Risicoprofiel. Daarnaast worden nationale risico's uitgewerkt in de Rijksbrede Risicoanalyse. Standardisatie van termen en uitgangspunten kan helpen om de niveaus aan elkaar te verbinden en ervoor te zorgen dat iedereen dezelfde taal spreekt.

Tijdens de ontwikkeling van het VIK is gewerkt aan het opzetten en landelijk inbedden van een informatiemodel. Daarin worden de maatschappelijke thema's verbonden aan subthema's en aan specifieke topics. De geïntegreerde groslijst in deze bijlage is een samenvoeging van de lijst met risicotypen en incidenttypen gebruikt in de Regionale Risico-inventarisatie en -analyse (RRI&A) en het Informatiemodel. Hiermee sluiten de data- en informatiebronnen met de informatie over de leefomgeving en de processen waaruit de risico's voortkomen beter aan op de specifieke risicotypen en incidenttypen. Dit is een meer risicogerichte en minder scenariogedreven benadering, die aansluit op de fenomeenbenadering waarop de risico-inventarisatie en -analyse is gebaseerd.

De maatschappelijke thema's sluiten aan op de thema's die worden gehanteerd in de Rijksbrede Risicoanalyse. Hiermee zetten we een stap in de standardisatie van termen en uitgangspunten op de drie niveaus. Om ervoor te zorgen dat de niveaus goed op elkaar blijven aansluiten, wordt het beheer van de geïntegreerde lijst gezamenlijk vormgegeven. Hierbij zal twee keer per jaar op vaste momenten kritisch naar de lijst worden gekeken, waarna eventuele noodzakelijke wijzigingen in de veiligheidsregio's kunnen worden doorgevoerd. Voor de korte termijn wordt de afstemming hiervoor georganiseerd met de werkgroep Harmonisatie, en voor de lange termijn wordt een structurele borging uitgewerkt in afstemming met de Vakraad Risico- en Crisisbeheersing.

1. Interne bedrijfsvoering en continuïteit		
INFORMATIEMODEL		Regionale Risico-inventarisatie en -analyse
Sub-thema	Definitie	Risicotype
1.1 Incidenten-monitor	Overzicht van minimaal GRIP-opscalings, eventueel ook opschaling bij brandweer, ambulance en politie. <i>Voorbeelden topics: incidentenmonitor</i>	Niet als maatschappelijk risico gedefinieerd in RRI&A
1.2 Continuïteit brandweer	Werkzaamheden of verstoringen die effect hebben op de bedrijfsvoering van de brandweezorg. <i>Voorbeelden topics: voertuigdekking, personele beschikbaarheid</i>	Niet als maatschappelijk risico gedefinieerd in RRI&A
1.3 Continuïteit ambulance	Werkzaamheden of verstoringen die effect hebben op de bedrijfsvoering van de ambulancezorg. <i>Voorbeelden topics: voertuigdekking</i>	Niet als maatschappelijk risico gedefinieerd in RRI&A
1.4 Continuïteit politie	Werkzaamheden of verstoringen die effect hebben op de bedrijfsvoering van de politiezorg. <i>Voorbeelden topics: personele beschikbaarheid</i>	Niet als maatschappelijk risico gedefinieerd in RRI&A
1.5 Continuïteit multi	Werkzaamheden of verstoringen die effect hebben op de crisisorganisatie. <i>Voorbeelden topics: personele beschikbaarheid</i>	Niet als maatschappelijk risico gedefinieerd in RRI&A
1.6 Continuïteit bevolkingszorg	Werkzaamheden of verstoringen die effect hebben op de bedrijfsvoering van de meldkamer en raakvlakken hebben met bevolkingszorg. <i>Voorbeelden topics: personele beschikbaarheid</i>	Niet als maatschappelijk risico gedefinieerd in RRI&A
1.7 Continuïteit meldkamer	Werkzaamheden of verstoringen die effect hebben op de bedrijfsvoering van de meldkamer en raakvlakken hebben met de crisisorganisatie.	Niet als maatschappelijk risico gedefinieerd in RRI&A
1.8 Operationele bedrijfsvoering	De dagelijkse activiteiten en processen die worden uitgevoerd aangaande ICT en facilitaire lijnen (bv. GMS, P2000, C2000) gekoppeld aan de operatie.	Niet als maatschappelijk risico gedefinieerd in RRI&A

2. Natuur en klimaat		
INFORMATIEMODEL		Regionale Risico-inventarisatie en -analyse
Sub-thema	Definitie	Risicotype
2.1 Seismologie	Een natuurlijke of geïnduceerde aardbeving. <i>Voorbeelden topics: geïnduceerd, tektonisch, overig</i>	Aardbevingen <i>Voorbeelden incidenttypes: geïnduceerde aardbeving, natuurlijke aardbeving</i>
2.2 Weer	Huidige en verwachte weersomstandigheden en condities en activiteiten die zich voordoen in de ruimte (met name in de buurt van de aarde). <i>Voorbeelden topics: ruimteweer, actueel weer, weersverwachting, extreem weer, weerwaarschuwingen</i>	Extreem weer <i>Voorbeelden incidenttypes: hevige windhozen, zware regenval; sneeuwstorm, ijzel, extreme hitte, extreme droogte, etc.</i>
2.3 Natuurbrand	De waarschijnlijkheid en potentiële impact van branden die zich voordoen in natuurlijke omgevingen, zoals bossen, graslanden, struikgewas, hei, duinen, veengebied en andere vegetatie. <i>Voorbeelden topics: natuurbrandincidenten-monitor, natuurbrandvoorspelling</i>	Natuurbranden <i>Voorbeelden incidenttypes: bosbrand, heidebrand, veenbrand, duinbrand (andere vormen van vegetatie) op verschillende locaties / met verschillende intensiteit / etc.</i>
2.4 Water	Overzicht van de huidige situatie en de prognose van watergerelateerde omstandigheden binnen een gebied. Aspecten die hierbij kunnen horen zijn: waterstanden, waterkwaliteit, overstromingsrisico's en waterbeheermaatregelen. <i>Voorbeelden topics: waterkwantiteit en waterkwaliteit van meren, rivieren, poelen en de zee</i>	Overstromingen <i>Voorbeelden incidenttypes: overstroming vanuit zee, een rivier, etc.</i>
2.5 Plagen en plantenziekten	Verstoringen of problemen die optreden in de natuurlijke omgeving, landbouw of leefomgeving, veroorzaakt door dieren (knaagdieren, roofdieren of invasieve soorten) of andere organismen (insecten, schimmels, bacteriën, virussen, onkruiden), die schade toebrengen aan planten, gewassen, ecosystemen of de volksgezondheid. <i>Voorbeelden topics: plaagdruk van de eikenprocessierups</i>	Plagen en Plantenziekten <i>Voorbeelden incidenttypes: uitbraak van schimmels, plaagdieren, etc.</i>
2.6 Dierziekten	Besmettelijke ziekten die in eerste instantie door dieren gedragen worden en een grote impact hebben op mens, dier en/of omgeving.	Dierziekten <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende virussen niet (of mogelijk niet) op de mens overdraagbaar</i>

	<i>Voorbeelden topics: fauna, boerderijdieren, huisdieren</i>	
2.7 Bodem	Overzicht van de huidige situatie en de prognose van bodemgerelateerde omstandigheden binnen een gebied. Aspecten die hierbij kunnen horen: aanwezigheid van verontreinigende stoffen, stabiliteit.	Geen risico benoemd in RRI&A
2.8 Lucht	De toestand van de lucht binnen een gebied en de mate waarin deze voldoet aan gezondheids- en milieunormen. Aspecten kunnen zijn: verontreinigende stoffen en bronnen van luchtverontreiniging.	Geen risico benoemd in RRI&A

3. Gezondheid		
INFORMATIEMODEL		Regionale Risico-inventarisatie en -analyse
Sub-thema	Definitie	Risicotype
3.1 Zorgcontinuïteit	Werkzaamheden of verstoringen in de zorg waardoor knelpunten ontstaan in de zorg- en hulpverlening. <i>Voorbeelden topics: fasering zorgaanbieders</i>	Verstoring zorgcontinuïteit <i>Voorbeelden incidenttypes: druk op de zorg (eigenstandig of als keteneffect)</i>
3.2 Infectieziekten	Ziekten die worden veroorzaakt door bacteriën, virussen, schimmels of parasieten en die een grote impact hebben op mens en omgeving. <i>Voorbeelden topics: zoönosen, infectieziekten</i>	Humane infectieziekten <i>Voorbeelden incidenttypes: griepiepidemie, pandemie onbekend respiratoir virus, legionella-uitbraak, etc.</i> Zoönose <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende diersoorten, ziekte op mens overdraagbaar</i>
3.3 Chronische blootstellingen	Langdurige of herhaalde blootstellingen aan schadelijke stoffen, omgevingsfactoren of stressoren die kunnen leiden tot gezondheidsrisico's of gemeenschappen. <i>Voorbeelden topics: PFAS, Chroom-6, stikstof</i>	Chronische blootstellingen <i>Voorbeelden incidenttypes: blootstelling aan zeer zorgwekkende stoffen, verontreiniging, bijvoorbeeld door uitstoot van de industrie, etc.</i>

4. Vitale voorzieningen		
	INFORMATIEMODEL	Regionale Risico-inventarisatie en -analyse
Sub-thema	Definitie	Risicotype
4.1 Infrastructuur elektriciteit	Een opschaling en/of (dreigende) onderbreking bij de opwekking, transmissie, distributie en/of levering van elektrische energie aan eindgebruikers. <i>Voorbeelden topics: hoogspanning, laagspanning</i>	Verstoring elektriciteitsvoorziening <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, mate en duur van uitval</i>
4.2 Infrastructuur brandstoffen	Een opschaling en/of (dreigende) onderbreking bij productie, opslag, transport, distributie en/of levering van aardgas of andere gassen en brandstoffen zoals olie en waterstof aan eindgebruikers. <i>Voorbeelden topics: aardoliën, aardgas, steenkool</i>	Verstoring brandstofvoorziening <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, mate en duur van uitval</i>
4.3 Infrastructuur warmtevoorziening	Een opschaling en/of (dreigende) onderbreking in de fysieke componenten, systemen en/of faciliteiten die betrokken zijn bij het leveren van warmte-energie aan eindgebruikers. <i>Voorbeelden topics: stadsverwarming, gebruik van restwarmte</i>	Verstoring warmtevoorziening <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, mate en duur van uitval</i>
4.4 Infrastructuur data en telecommunicatie	Een opschaling en/of (dreigende) onderbreking in de fysieke en/of virtuele componenten, systemen en/of faciliteiten die betrokken zijn bij het verzenden, ontvangen en verwerken van data en communicatie-signalen tussen verschillende locaties, apparaten en gebruikers. <i>Voorbeelden topics: dataverkeer, telecomverkeer</i>	Verstoring data en telecommunicatie <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, mate en duur van uitval</i>
4.5 Infrastructuur drinkwater	Een opschaling en/of (dreigende) onderbreking in de fysieke componenten, systemen en/of faciliteiten die betrokken zijn bij het verzamelen, zuiveren, transporteren, opslaan en distribueren van drinkwater naar eindgebruikers. <i>Voorbeelden topics:</i>	Verstoring drinkwatervoorziening <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, mate en duur van uitval</i>
4.6 Infrastructuur verkeer en vervoer	Een opschaling en/of (dreigende) onderbreking of niet-beschikbaarheid (werkzaamheden) tijdens het verplaatsen van mensen, goederen en voertuigen over water, spoor, weg en lucht. <i>Voorbeelden topics: weg, water, spoor, lucht</i>	Verstoring afhandeling verkeer en vervoer <i>Voorbeelden incidenttypes: locaties/gebied, mate en duur van uitval</i>

4.7 Voedselvoorziening	Een opschaling en/of (dreigende) onderbreking of storing in de productie, voedselverwerking, voedselveiligheid, voedsellevering of voedselzekerheid. <i>Voorbeelden topics: kwaliteit, kwantiteit</i>	Verstoring afhandeling voedselvoorziening <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, mate en duur van uitval</i>
4.8 Afvalverwerking	Een onderbreking of storing in de maatregelen of processen die worden toegepast om afval op een veilige en effectieve manier te beheren en te verwerken. <i>Voorbeelden topics: ophaaldienst, verwerking</i>	Verstoring afvalverwerking <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, mate en duur van uitval</i>
4.9 Rioolwaterzuivering	Een opschaling en/of (dreigende) onderbreking of storing in het schoonmaken / zuiveren van het rioolwater met gevolgen voor de bevolking van de regio. <i>Voorbeelden topics: rioolnetwerk, verwerking</i>	Verstoring rioolwaterzuiveringsvoorziening <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, mate en duur van uitval</i>

5. Fysieke leefomgeving en milieu		
	INFORMATIEMODEL	Regionale Risico-inventarisatie en -analyse
Sub-thema	Definitie	Risicotype
5.1 Mobiliteit	Verstoringen tijdens transport en verplaatsen van mensen en/of goederen via water, weg, spoor, lucht (incl. nucleair transport), bijvoorbeeld als gevolg van problemen aan infrastructuur <i>Voorbeelden topics: verstoringen op weg, water, spoor, lucht</i>	<p>Verkeersongevallen weg <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, belading, CBRNE, brand, etc.</i></p> <p>Verkeersongevallen water <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, belading, CBRNE, brand, etc.</i></p> <p>Verkeersongevallen lucht <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, belading, CBRNE, brand, etc.</i></p> <p>Verkeersongevallen spoor <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, belading, CBRNE, brand, etc.</i></p> <p>Incidenten in tunnels <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende locaties, belading, CBRNE, brand, etc.</i></p> <p>Ongeval buisleidingen <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende aanwezige stoffen</i></p>
5.2 Objecten	(Dreigende) verstoringen van veiligheidssystemen van fysieke entiteiten,	Branden gebouwde omgeving <i>Voorbeelden incidenttypes:</i>

	<p>locaties, gebouwen of andere tastbare elementen (o.a. vanwege kwetsbare objecten, Seveso-instellingen) die impact hebben op de omgeving.</p> <p><i>Voorbeelden topics: gevaarlijke stoffen, sport en evenementen</i></p>	<p><i>specificering bewoners, functie, locatie, etc.</i></p> <p>Instortingen gebouw <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende typen gebouwen</i></p> <p>Explosie <i>Voorbeelden incidenttypes: explosie woning</i></p> <p>Ongeval CBRN-stoffen (stationair) <i>Voorbeelden incidenttypes: stralingsincident kerncentrale in Nederland, incident buiten Nederland, ongeval industrie, bedrijfsongeval laboratorium / industrie, verschillende locaties / stoffen / hoeveelheden, Elektriciteit Opslag Systeem (EOS) in de directe leef- of woonomgeving, etc.</i></p> <p>Milieu-incident <i>Voorbeelden incidenttypes: verontreiniging van water / lucht / bodem in specifiek gebied / locatie</i></p>
5.3 Explosieven vinding	<p>De detectie, ontdekking of identificatie van explosieve materialen, voorwerpen of apparaten binnen een bepaald gebied, locatie of omgeving.</p>	<p>Geen risico benoemd in RRI&A</p>

6. Maatschappij		
	INFORMATIEMODEL	Regionale Risico-inventarisatie en -analyse
Sub-thema	Definitie	Risicotype
6.1 Verstoringen van de openbare orde	Het schenden van het ordentelijk verloop van het maatschappelijk leven. <i>Voorbeelden topics: ongeoorloofde demonstraties</i>	Verstoringen van de openbare orde <i>Voorbeelden incidenttypes: (voetbal)rellen, niet-vreedzame demonstratie, etc.</i> Criminaliteit <i>Voorbeelden incidenttypes: fysieke veiligheidscomponent bij liquidaties, ondermijning lokaal bestuur, drugslab, etc.</i> Digitale ontwrichting <i>Voorbeelden incidenttypes: ransomware, moedwillige verstoring vitale processen, cyberincident; etc.</i>
6.2 Evenementen	Een vergunde en toegestane bijeenkomst, activiteit of situatie (evenementen, demonstraties, betogingen) die kan leiden tot onveiligheid. <i>Voorbeelden topics: geoorloofde demonstraties, entertainment</i>	Verstoring publieksveiligheid evenementen <i>Voorbeelden incidenttypes: verschillende soort evenementen / omstandigheden, oud en nieuw, vuurwerkshow, paniek in menigte, etc.</i>
6.3 Incidenten op afstand	Gebeurtenissen of incidenten die niet in de eigen regio (maar bv. in een buurregio of het buitenland) plaatsvinden, maar wel een significante impact kunnen hebben op de veiligheid in de eigen regio. <i>Voorbeelden topics: bovenregionaal beeld</i>	Ramp op afstand <i>Voorbeelden incidenttypes: incident buiten de regio waarbij inwoners uit de regio betrokken zijn, groot verkeersongeval in buitenland, natuurramp buitenland, etc.</i>
6.4 Oefeningen	Oefeningen met impact op de omgeving (bv. in de crisisorganisatie of bij defensie). <i>Voorbeelden topics: crisisorganisatie, defensie</i>	Buiten scope van RRI&A
6.5 Maatschappelijke onrust	(Zichtbare) collectieve gedragingen in situaties die voortkomen uit een gevoel van angst, onzekerheid, onvrede, of miskenting ten gevolge van ongrijpbare fenomenen. <i>Voorbeelden topics: online, fysiek</i>	(Extreem) geweld in de openbare ruimte <i>Voorbeelden incidenttypes: terreuraanslag, verward persoon, etc.</i>

7. Nationale veiligheid		
	INFORMATIEMODEL	Regionale Risico-inventarisatie en -analyse
Sub-thema	Definitie	Risicotype
7.1 Dreigingsbeeld terrorisme	Informatie en ontwikkelingen met betrekking tot het bestaande dreigingsbeeld.	Buiten scope van RRI&A
7.2 Migratie vreemdelingen	De analyse en evaluatie van migratiepatronen en -stromen van personen die naar Nederland komen met het oog op asiel, werk, studie of vanwege andere redenen. Gevolgen die van belang kunnen zijn: grensoverschrijdende criminaliteit, integratie-uitdagingen, veiligheidsrisico's als radicalisering en terrorisme.	Buiten scope van RRI&A
7.3 Vertrouwen bestuur en rechtsstaat	De mate waarin burgers, bedrijven en andere maatschappelijke actoren vertrouwen hebben in de integriteit, effectiviteit en rechtvaardigheid van hun bestuurders en juridische systemen.	Buiten scope van RRI&A
7.4 Georganiseerde zware criminaliteit	Grootschalige, goed georganiseerde criminele activiteiten, spionage, infiltratie, ondermijning, ongewenste inmenging en beïnvloeding, evenals geweldsescalaties die een aanzienlijke bedreiging vormen voor de nationale veiligheid, economische stabiliteit en sociale orde.	Buiten scope van RRI&A
7.5 Dreigingsbeeld cyber	Een analyse van actuele en potentiële cyberdreigingen, kwetsbaarheden en risico's voor organisaties en de samenleving. Het beeld omvat dreigingen van kwaadwillende actoren (zoals staten, criminelen en hacktivisten) en onbedoelde risico's (zoals menselijke fouten en technische storingen).	Buiten scope van RRI&A

8. Internationale veiligheid		
	INFORMATIEMODEL	Regionale Risico-inventarisatie en -analyse
Sub-thema	Definitie	Risicotype
8.1 Instabiliteit nabij NL en EU	Politieke, sociale, economische of veiligheidsgerelateerde instabiliteit in regio's die grenzen aan Nederland of de EU. Deze instabiliteit kan verschillende vormen aannemen en heeft potentiële implicaties voor de veiligheid en stabiliteit van Nederland en andere EU-lidstaten.	Buiten scope van RRI&A
8.2 Militaire betrokkenheid NL bij conflict	Participatie van Nederlandse militaire krachten in een actief conflict elders in de wereld.	Buiten scope van RRI&A
8.3 Gewapend conflict machtsblokken op afstand	Situaties waarin gewapende conflicten zich voordoen tussen verschillende machtige actoren zoals staten, groeperingen of internationale coalities die zich buiten het directe geografische bereik van Nederland bevinden (maar wel gevolgen voor Nederland kunnen hebben).	Buiten scope van RRI&A
8.4 Nucleaire escalatie conflict op afstand	Potentiële dreiging of escalatie van conflicten tussen staten of machtsblokken die betrokken zijn bij een conflict op afstand, waarbij nucleaire wapens worden gebruikt of dreigen te worden gebruikt. Vormt een directe bedreiging voor Nederland.	Buiten scope van RRI&A